ئورۇن كېلىش	-دا/ - دە/ - تە/ - تا	ئۆيدە، بازاردا، ياتاقتا، كوچىدا
چىقىش كېلىش	-دىن/ - تىن	ئۆيدىن، بازاردىن، ياتاقتىن، كوچىدىن
ئورۇن - بەلگە كېلىش	- دىكى/ - تىكى	ئۆيدىكى، بازاردىكى، ياتاقتىكى، كوچىدىكى
چەك كېلىش	-غىچە/- قىچە/ ، - كىچە/- گىچە	ئۆيگىچە،بازارغىچە، ياتاققىچە، كوچىغىچە
ئو خشا تما كېلىش	- دەك/ - تەك	ئۆيدەك، بازاردەك، ياتاقتەك، كوچىدەك
تە ئڭلە شتۈ ر مە كېلىش	- چىلىك/(چە)	ئۆ يچىلىك ، با ز ر چىلىك ، يا تا قچىلىك ، كوچىچىلىك

كېلىش قوشۇمچىلىرى ئىسىملارغا تاۋۇشلارنىڭ ئاھاڭداشلىقىغا ئاساسەن ئۇلىنىدۇ.

5- باش كېلىش

باش كېلىشنىڭ قوشۇمچىسى يوق. باش كېلىش شەكىل جەھەتتىن ئىسىمنىڭ ئەسلىي ھالىتىنى كۆرسىتىدۇ.

باش كېلىشتە ئىسىم كۆپىنچە ئىگە بولۇپ كېلىدۇ. باش كېلىشتە كەلگەن ئىسىملار كىم ؟ كىملەر ؟ نېمە ؟ نېمىلەر ؟ قەيەر؟ دېگەن سوئاللارغا جاۋاب بولۇپ كېلىدۇ. باش كېلىشتىكى ئىسىم تۆۋەندىكىدەك ئۈچ خىل شەكىلدە كېلىپ ئىگە رولىنى ئوينايدۇ.

1) ھېچقانداق قوشۇمچىسىز كېلىدۇ. مەسىلەن :

قەشقەر ياخشى ماكان.
ياغلىق ئىشكابتا.
ئوقۇغۇچى – ئۆگەنگۈچى، بىلىم ئالغۇچى.

2) ئىسىملارنىڭ كۆپلۈك قوشۇمچىلىرى بىلەن تۈرلىنىپ كېلىدۇ. مەسىلەن :

ئوقۇتقۇچىلار قىممەتلىك ئىنسانلاردۇر.
شەھەرنىڭ كەڭ، ئازادە كوچىلىرىنى ئىشچىلار ياسىدى.
دېھقانلار بۇ يىل مول ھوسۇل ئالالمىدى.

3) ئىسىملارنىڭ ئىگىلىك شەخس قوشۇمچىلىرى بىلەن تۈرلىنىپ كېلىدۇ. مەسىلەن :

خەلقىمىز ـ ئەمگەكچان، باتۇر خەلق.
يۇرتىمىزنىڭ تەبئىي بايلىقى مول.

6- ئورۇن – پەيت كېلىش

ئورۇن – پەيت كېلىشتە كەلگەن ئىسىملار جۈملىنىڭ خەۋىرىدە ئىپادىلەنگەن ئىش – ھەرىكەتنىڭ ئورنىنى، پەيتىنى ۋە بىرەر نەرسىنىڭ كىمدە، نېمىدە، قەيەردە ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ.

ئورۇن – پەيت كېلىشنىڭ قوشۇمچىسى « - دا، - تا، -دە، -تە» دىن ئىبارەت. ئورۇن پەيت- كېلىش بىلەن تۈرلەنگەن ئىسىملار كىمدە ؟ نېمىدە ؟ قەيەردە ؟ دېگەندەك سوئاللارغا جاۋاب بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

① ئۇلار ھازىر ياتاقتا.
② ئۈرۈمچى يازدا ياخشى.

ئورۇن – پەيت كېلىشنىڭ قوشۇمچىسى تىل ئارقا سوزۇق تاۋۇشلاردىن تۈزۈلگەن ياكى ئاخىرى تىل ئارقا سوزۇق تاۋۇشلار بىلەن ئاياغلاشقان ئىسىم ياكى باشقا سۆزلەرنىڭ جاراڭلىق ئۈزۈك تاۋۇش بىلەن ئاياغلاشقانلىرىغا ياكى ئوچۇق بوغۇملۇقلىرىغا «-دا» ؛ جاراڭسىز ئۈزۈك تاۋۇش بىلەن ئاياغلاشقانلىرىغا «- تا» ئۇلىنىدۇ. مەسىلەن :

يول – يولدا، قۇش – قۇشتا، بازار – بازاردا، زاۋۇت – زاۋۇتتا، يېزا- يېزىدا، ئائىلە – ئائىلىدە.

تىل ئالدى سوزۇق تاۋۇشلىرى بىلەن تۈزۈلگەن ياكى ئاخىرقى بوغۇمى تىل ئالدى سوزۇق تاۋۇشلىرى بىلەن تۈزۈلگەن ئىسىم ياكى باشقا سۆزلەرنىڭ جاراڭلىق ئۈزۈك تاۋۇش بىلەن ئاياغلاشقانلىرىغا ياكى ئوچۇق بوغۇملىرىغا «-دە»، جاراڭسىز ئۈزۈك تاۋۇش بىلەن ئاياغلاشقانلىرىغا «-تە» ئۇلىنىدۇ. مەسىلەن :

ئائىلە – ئائىلىدە، مەكتەپ – مەكتەپتە، ۋەتەن – ۋەتەندە، شەھەر – شەھەردە، مەكتەپ - مەكتەپتە.

« سەن »، « مەن » قاتارلىق ئالماشلارنى ئورۇن – پەيت كېلىش قوشۇمچىلىرى بىلەن تۈرلىگىلى بولىدۇ، مەسىلەن: مەندە، سەندە، بىراق « ئۇ »، « بۇ » ئالماشلىرىنى تۈرلىگىلى بولمايدۇ. مەسىلەن: ئۇنىڭدا، بۇنىڭدا، دېگىلى بولمايدۇ.

دائىم ئىشلىتىلىدىغان سۆز - ئىبارىلەر

ماڭا ئەگىشىپ ئوقۇڭلار.
ئاستاراق، ئېنىقراق، ئوقۇڭلار.
ئەگەش-
ئاستاراق
ئېنىقراق

كۆنۈكمە

1- تۆۋەندە بېرىلگەن ئىسىملارنى ئورۇن – پەيت كېلىش قوشۇمچىلىرى بىلەن تۈرلەڭ.

كىتاب	ئوقۇغۇچى	تام
كىم	سىز	لۇغەت
شەھەر	پېداگوگ	تارباغاتاي
پايتەخت	زاۋۇت	كۈتكۈچى
بۇ	يۇرت	بىز
قەيەر	ئورۇندۇق	سەن
دەرس	ئېرىق	تەنقىد

2- تۆۋەندە بېرىلگەن ئىسىملارنى ئالدىدا كۆپلۈك قوشۇمچىلىرى بىلەن تۈرلەڭ، ئارقىدىن ئورۇن – پەيت قوشۇمچىلىرى بىلەن تۈرلەڭ.

كىتاب	ئوقۇغۇچى	تام
كىم	سىز	لۇغەت
شەھەر	پېداگوگ	تارباغاتاي
پايتەخت	زاۋۇت	كۈتكۈچى
بۇ	يۇرت	بىز
قەيەر	ئورۇندۇق	سەن
دەرس	ئېرىق	تەنقىد